

Особливістю КК 1927 р. є те, що в ст. 176 вперше було передбачено кримінальну відповідальність за викрадення чужого майна через доведення потерпілого до непритомності та за ті самі дії, вчинені засобами небезпечними для життя або здоров'я потерпілого. Тобто мова йде про випадки, які зараз трактує Пленум Верховного Суду України і чого не передбачено нинішнім Кримінальним Кодексом.

Кримінальний Кодекс УРСР 1960 р., а потім КК України 1960 р., також, встановлював відповідальність за вчинення корисливих посягань на власність із застосуванням насильства. Як і КК УРСР 1927 р., КК 1960 р. об'єднав в одній статті грабіж без насильства та насильницький грабіж. Однак, на відміну від двох попередніх КК 1960 р. встановлював окремо відповідальність за заволодіння державним і колективним майном, і за заволодінням індивідуальним майном громадян.

З 1 вересня 2001 р. на території України почав діяти КК, прийнятий 5 квітня 2001 р. Цей Кодекс як і попередній, до корисливо-насильницьких злочинів відносить грабіж поєднаний з насильством, розбій та вимагання.

Копильців Т. В., студент 7-го курсу
навчально-наукового інституту № 4
Національної академії внутрішніх справ

ФОРМУВАННЯ НОРМ ПРО КРИМІНАЛЬНУ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА УМИСНЕ ВБИВСТВО ЗА ОБТЯЖУЮЧИХ ОБСТАВИН У ЗАКОНОДАВСТВІ УКРАЇНИ

Найдавнішою пам'яткою національного права України періоду Київської Русі є юридичний збірник під назвою «Руська правда», як перший кодифікований збірник юридичних норм яка мала три редакції: коротку, просторову, і скорочену з просторової. Коротка редакція «Руської правди» складалася з трьох частин. Частиною першою ст. 1 встановлювалась відповідальність за умисне вбивство.

Надалі на теренах України поступово почали діяти правові системи спочатку Литви та Польщі, а потім і Московії (Росії). До умисних вбивств у цей час відносилися: вбивство батьків, вбивство одного з подружжя іншим з подружжя,

вбивство братом сестри, вбивство пана або вбивство під час бандитського нападу.

Правовою пам'яткою наступного періоду є «Права, за якими судиться малоросійський народ» 1743 р., які хоча і не були прийняті, але засвідчили закріплення на нормативному рівні поділ вбивств на умисні та необережні. В Главі 20 були передбачені вбивства при обтяжуючих обставинах, до яких було віднесено: вбивство пана, церковника, військового, вагітної жінки, близького родича, двох і більше осіб, при розбої, шляхом отруєння, із застосуванням зброї тощо. Тобто в цьому документі є ознаки впливу кримінального законодавства європейських держав.

Починаючи з кінця XVIII століття в Україні почало діяти Московське законодавство. Так, Артикулами воїнськими Петра I, які діяли паралельно із Соборним уложенням, передбачались такі види кваліфікованих вбивств: вбивство за винагороду, шляхом отруєння, офіцера тощо.

В «Уложенні про покарання уголовні та виправні» 1845р. були враховані принципи відповідальності за кваліфіковане вбивство, закріплені в кримінальних кодексах Європи. З 1903 року почало діяти російське Уголовне уложення на теренах України. До кваліфікованих видів вбивств були віднесені такі, як і раніше нами були наведені та були враховані способи вчинення так званих «побутових» вбивств та деякі суб'єктивні обставини.

Першим кодифікованим кримінально-правовим актом в радянський період став Кримінальний Кодекс УСРР 1922 р., який встановлював відповідальність як за умисне, так і за необережне вбивство. Цим кодексом передбачалася відповідальність за умисне вбивство при таких обтяжуючих обставинах: а) з користі, ревнощів (при відсутності сильного душевного хвилювання та інших низьких спонукань); б) вбивство особою, яка відбула покарання за умисне вбивство або особливо тяжке тілесне ушкодження; в) способом, небезпечним для життя багатьох людей, або з особливими мученнями для вбитого; г) з метою полегшити або приховати інший тяжкий злочин; д) особою, обов'язком якої було особисте піклування про вбитого; е) з використанням безпорадного стану вбитого. В подальшому застосовувався КК УРСР 1927 р., який суттєво не вплинув на визначення обставин, що обтяжують вбивство.

В 1959 р. кодекс було доповнено нормою, яка передбачала відповідальність за вбивство військовослужбовцем, як при особливо обтяжуючих обставинах. На цей час кількість обставин, що обтяжували вбивство було збільшено такими видами: п. «а» – «при розбійному нападі, з хуліганських або інших низьких спонукань»; п. «в» – «при зґвалтуванні»; п. «г» – «групою осіб»; п. «д» – «повторно або одночасно вбивство декількох осіб».

У ст. 93 КК України 1960 р. встановлювалася кримінальна відповідальність за умисне вбивство: а) з корисливих мотивів; б) з хуліганських мотивів; в) вчинене у зв'язку з виконанням потерпілим службового або громадського обов'язку; г) двох або більше осіб; д) жінки, яка завідомо для винного була в стані вагітності; е) вчинене з особливою жорстокістю або способом, небезпечним для життя багатьох осіб; ж) вчинене з метою приховати інший злочин або полегшити його вчинення, а так само поєднане з зґвалтуванням; з) вчинене особливо небезпечним рецидивістом або особою, яка раніше вчинила умисне вбивство, за винятком вбивства, передбаченого статтями 95-97 цього Кодексу; и) вчинене на замовлення; і) вчинене за попереднім зговором групою осіб або організованою групою. Тобто КК України 1960 р. в останній редакції містив вже 14 обставин, які обтяжують відповідальність.

Чинна редакція ч. 2 ст.115 КК України містить 14 обтяжуючих обставин: умисне вбивство двох або більше осіб; малолітньої дитини або жінки, яка завідомо для винного перебувала у стані вагітності; заручника або викраденої людини; вчинене з особливою жорстокістю; вчинене способом, небезпечним для життя багатьох осіб; з корисливих мотивів; з хуліганських мотивів; особи чи її близького родича у зв'язку з виконанням цією особою службового або громадського обов'язку; з метою приховати інший злочин або полегшити його вчинення; поєднане із зґвалтуванням або насильницьким задоволенням статевої пристрасті неприродним способом; вчинене на замовлення; вчинене за попередньою змовою групою осіб; вчинене особою, яка раніше вчинила умисне вбивство, за винятком вбивства, передбаченого статтями 116–118 чинного КК України; з мотивів расової, національної чи релігійної нетерпимості.